

Richtlijn Excited Delirium Syndroom

Samenvatting Arrestantenzorg

Wat is EDS?

EDS ('excited delirium syndroom') kan leiden tot een plotselinge dood. Personen met EDS zijn extreem opgewonden, agressief en niet voor rede vatbaar. Bij EDS loopt de hartfrequentie en de lichaamstemperatuur enorm op. Door een langdurige vechtpartij met de politie (meer dan 5 minuten) neemt de opwindingsgraad nog meer toe en wordt het hart extreem belast. De persoon kan zich letterlijk doodvechten. Ook als de persoon na een vechtpartij rustig wordt en in de cel beland, is het gevaar niet geweken.

Wat kan EDS veroorzaken?

EDS kan optreden als gevolg van een intoxicatie met stimulerende middelen (bv cocaïne, amfetamine). De meeste EDS gevallen staan in verband met het gebruik van cocaïne. Het kan ook optreden bij psychiatrische patiënten (staken medicatie/foute medicatie/onderbehandeling).

Hoe kan men EDS herkennen?

Personen met EDS vertonen de volgende kenmerken.

- Is extreem agressief of gewelddadig
- Wordt verdacht van intoxicatie met stimulerende middelen (verwijde pupillen)
- Is ongevoelig voor pijn
- Haalt versneld adem
- Transpireert sterk
- Is erg onrustig (druk, gejaagd, geprikkeld, opgewonden)
- Huid voelt warm aan
- Volgt aanwijzingen politie niet op
- Is naakt of te dun gekleed
- Is buitengewoon sterk ('bovenmenselijke krachten')
- Wordt niet moe ondanks sterke inspanning
- Vernielt glas
- Wordt aangetrokken door fel licht/hard geluid
- Kermt (onverstaanbare, dierlijke geluiden)

Deze kenmerken zijn niet altijd tegelijk aanwezig. Hoe meer kenmerken, hoe sterker het vermoeden dat het hierbij om EDS gaat.

Wat is het verschil tussen EDS en 'gewone' agressie?

De agressie is ongericht. Personen met EDS lijken ongevoelig voor pijn en zijn buitengewoon sterk. De persoon is extreem in de war (naakt/te dun gekleed) en volgt aanwijzingen niet op. Er is géén contact te maken met de persoon.

Wat doen bij verdenking van EDS?

EDS is een levensbedreigende toestand die direct medisch ingrijpen vereist. Draag de persoon zo snel mogelijk aan de ambulancedienst over.

Doe het volgende bij een vermoeden van EDS:

1. Zorg voor de aanwezigheid van voldoende collega's (minimaal vier).
2. Laat de persoon (indien mogelijk) met rust tot voldoende collega's en de ambulance aanwezig zijn.
3. Voorkom dat de persoon zich nog meer opwindt: zorg voor een rustige, niet bedreigende omgeving. Probeer de persoon verbaal te kalmeren. Laat één contactpersoon met de persoon communiceren. Bewaar een veilige afstand.
4. Gebruik geen pepperspray. Door pepperspray zwellen de slijmvliezen in de luchtwegen op en wordt de ademhaling belemmerd.
5. Vermijd langdurige vechtpartijen (langer dan 5 minuten), gebruik bij voorkeur een overmacht aan personeel in één keer.
6. Vermijd buikligging. Zorg ervoor dat de persoon goed kan ademen, als zij onder bedwang gehouden moet worden. Geef iemand de opdracht om de ademhaling van de persoon in de gaten te houden. Indien de persoon opeens verslapt of bewusteloos raakt, begin te reanimeren.
7. Zoek afstemming met de ambulancedienst. De persoon moet zodanig onder controle worden gebracht dat een injectie met een kalmerend middel gegeven kan worden.

Wat als de persoon toch naar een politiecel is gebracht?

Het is niet te voorkomen dat een persoon met EDS toch wordt ingesloten door de politie en niet direct per ambulance naar de spoedeisende hulp wordt gebracht. Dit is een onwenselijke situatie omdat het risico bestaat dat de persoon in de cel overlijdt. Het risico is het grootst bij personen die na een opwindingsstoestand opeens rustig worden.

Agressieve of verwarde personen die met veel geweld door de politie onder controle zijn gebracht, moeten daarom na arrestatie zo snel mogelijk (binnen 15-30 minuten) door een forensisch arts beoordeeld worden.

Let op de volgende signalen:

- Verwijde pupillen (mogelijk cocaïnegebruik)
- Lijkt niet te begrijpen wat tegen hem/haar gezegd wordt
- Vertoont tekenen van oververhitting en uitdroging (overmatige dorst/kleedt zich uit/voelt gloeiend heet/gooit water over zich heen)
- Heeft oppervlakkige/versnelde ademhaling
- Wordt plotseling rustig worden

Blijf de persoon observeren tot de forensisch arts is gearriveerd (camerabewaking is geïndiceerd). Indien de persoon plotseling rustig wordt, zorg ervoor dat minimaal één persoon continu de persoon observeert tot de arts of ambulance aanwezig is. Let hierbij op ademhaling en hartslag via de pols.

Tenslotte:

Het is van belang om goed te documenteren wat er op welk tijdstip gebeurd is, hoeveel personen betrokken waren, wie wanneer geraadpleegd is, wat het advies was etc. Documenteer alle observaties (bv 'voelde gloeiend heet aan'). Dit in verband met mogelijke rechtszaken.

De richtlijn Excited Delirium Syndroom bevat aanbevelingen voor verschillende professionals met betrekking tot de omgang en de behandeling van personen met verschijnselen van EDS. De complete richtlijn is beschikbaar op de website van GGD Amsterdam www.ggd.amsterdam.nl/rapporten.